O entitate administrativă românească: ducatul valahilor din Tesalia, în secolele X – XI!

Valahii sunt o populație autohtonă de păstori, care au trăit din oierit și practicând transhumanța. În istorie au traversat Munții Pindului, Munții Balcanici și Munții Carpați până în Alpii dinarici. Primele mărturii despre valahi apar în imperiul bizantin în dord-estul greciei actuale. Valahii sau vlahii trăiau pe culmile înalte ale Munților Pindului și sunt amintiți în cronicile bizantine începând cu secolul X, deși despre o populație de ”păstori ai romanilor” se amintește încă din secolelel VII – VIII. Vara străbăteau Pindul, iar iarna coborau la câmpie înspre Saruna (Salonic) și alte orașe de la mare. În evul mediu drumul oierilor ducea din Pind pînă la Veneția, pe via Egnația, vechiul drum roman. În lucrarea sa ”Strategikon” scrisă la 602 de împăratul Mauriciu, acesta îi numește „romani” pe unii refugiați în Imperiul Bizantin din teritorii nord-dunărene și care aveau funcția de călăuze în cadrul armatei bizantine. Unii oșteni romanici din oastea bizantină foloseau cuvinte din limba lor maternă, de exemplu „clisura”, „sculca” etc. Pe acest text bizantin istoriografia românească a susținut, prin PP Panaitescu, că acești refugiați sunt ”romani” fugiți din imperiu, care prin fenomenul etnogenezei au devenit proto-români. În această chestiune complicată, istoriografia străină consideră că este vorba doar de militari sau populație fugită la nordul

Dunări, nu neapărat de proto-români. Dezbaterea rămâne deschisă, deși refugiații foarte ușor s-au integrat în mijlocul populației autohtone, chiar dacă ar fi fost ”romaioi”. Posibil ca istoricul PP Panaitescu să fi avut dreptate ca acești refugiați din imperiu să fie ”romani” adică vlahi, astfel explicându-se integrarea lor în cadrul autohtonilor. (vezi P. P. Panaitescu, Introducere în istoria culturii românești, Editura științifică, București, 1969). Din secolul X vlahii sunt amintiți în zona muntoasă a Tesaliei, unde vara coborau de pe înălțimile verzi ale Pindului la vale, unde și-au construit așezări. Ei erau apreciați ca buni luptători, iar mai târziu s-au interferat și cu păstori albanezi, cu care au conviețuit. (Fanis Dasoulas, despre malacașenii din pindul medieval. Albanezi sau vlahi? Studii și materiale de istorie medie, volumul XX, 2002, Academia Română, Vol. XX, Ed. Istros, pp. 314-315). Valahii erau deja din secolul X un popor distinct de bizantinii. care își spuneau ”romei”. Acești păstori de pe înaltele pășuni ale Pindului și-au spus dintotdeauna ”români” sau ”rumâni”, dar popoarele slavo-germane le-a dat etnonimul de valahi, vlahi, blachi sau olahi (cum le spuneau maghiarii, nota red.). Această populație de origine traco-ilirico-romană de la sud de Munții Balcani se manifestă cu vigoare în spațiul imperiului bizantin ca o entitate demografică originară și ca o forță economică, administrativă și militară recunoscută de cronicari. Un hrisov din vremea împăratului bizantin Vasile al II-lea vorbește de vlahii din Tesalia și Munții Pindului pe la 980, la patru ani de cânt a urcat acest împărat pe tronul de la Constantinopol în 976. Un cronicar anonim, nepotul unui duce valah Niculiță, care sub Vasile al II-lea a fost guvernator al Eladei, ne comunica următoarele: ”Bunicul meu Niculiță, după multe osteneli în slujba Romaniei (imperiul bizantin) a ajuns duce al Eladei ca răsplată din partea stăpânirii pentru credința sa”. În ciuda presiunilor ca Petru, un fiu de frate al împăratului Germaniei, pe care le-a făcut pe lângă Vasile al II-lea Bulgaroctonul (ucigașul de bulgari, nota red.), împăratul bizantin refuză să-l facă duce peste Elada pentru că nu este de ”legea noastră” (ortodox). Petru primește doar titlu de spătar sub porunca lui Niculiță ”știind împărăția mea că această slujbă ai primit-o prin hrisov de la răposatul meu tată”. Împăratul sublinizǎ astfel ferm că în locul ”excubițiilor (unitate militară formată din santinele sau grănicieri) îți dăruiesc domnia peste Vlahii din Elada”. Din acest hrisov aflăm că Niculițel ”duce peste Elada” a moștenit de fapt funcția administrativă de la tatăl său. Deci putem considera la începtul secolului X că exista în Tesalia o autonomie administrativă, adică un ”ducat al valahilor” condus de familia Niculiță, o familie din Larisa înrudită cu celebra familie Kekaumeni. Deci se poate vorbi despre un ducat valah în secolul X în aceeași perioadă a ducelui Gelu din arcul carpatic transilvan. Elada era denumirea ce cuprindea tema bizantină Etolia, Acarnania, Tesalia și Eubea. Istoricii moderni vorbesc despre o Țară Românească – Vlahia, în Tesalia, printre primele, dacă facem referire și la ducatul lui Gelu ”qudam blachus”. Istoricul bizantin Kekaumenos vorbește de valahii din munții Pindului, cu ramuri întinse în Epir, Macedonia, munții Etoliei și Acarnanniei. Socrul istoricului a fost Nikulitzas (Niculițel) Delphinas, stăpânul orașului Larissa și căpetenia răscoalei din 1066. Istoricul din secolul al XI-lea, Kekaumenos, scria despre patria originară a vlachilor, care se afla „de-a lungul Dunării și […] de-a lungul Sâvului, unde trăiesc astăzi sârbii”. Bizantinul i-a asociat pe vlahi cu dacii și bessii, posibil confuzia a reieșit din identificarea valahilor ca urmași a populațiilor de origine traco-dace. În aceste regiuni muntoase din perimetrul Etoliei sau Epir, bizantinii amintesc de Valahia mică, o entitate adminsitrativă înrudită cu Valahia mare din Tesalia. Istorici germani în secolul XIX spuneau despre valahii din Tesalia și Epir că sunt Valahia veche, în contradicție cu Valahia nouă, adică Țara Românească de la nordul Dunării. Tesalia devine cunoscută în textele cronicarului călător evreu Benjamin Tudela un etnonim recunoscut Valahia mare, locuită de români, iar locurile de șes erau locuite de greci. În secolul XII-a, această ”geoetnie” era recunoscută de lumea cronciarilor, inclusiv de Nikitas Choniates. (George Murnu, Istoria românilor din Pind, Valahia Mare 980 – 1259, Studiu isotric după izvoare bizantine, Ed. Minerva, București, 1913, pp. 21 – 26). Un autentic cărturar a fost împăratul Constantin al VII-lea Porfirogenetul (†959) care prezintă – în scrierea ”De administrando imperio”, redactată între anii 952 și 959 – pe locuitorii din Dalmația cărora „li s-a spus romani”(Ρωμᾶνοι), pentru că de la Roma au fost mutați, și această denumire o poartă până în ziua de azi”. Exista o siguranță a conștiinței romanității și concomitent o însemnată înregistrare a celor care erau numiți de alții morovlahi sau morlaci, exonim cu sensul următor: „vlahii de la mare”, maritimi (nu cei negri). Aceștia reprezintau ramura apuseană a românilor din Balcani, care locuiau în Dalmația, Muntenegru și Bosnia. Același împărat-cărturar a indicat și unele hidronime românești: Τιμήσις (Timișul), Μορήσης (Mureșul), Κρίσος (Crișul), Βροῦτος (Prutul), Σέρετος (Siretul), tot atâtea indicii ale penetrării prin veac a băștinașilor din stânga Dunării. (Preot prof. univ. dr. Vasile V. Muntean, Românii nord – și sud-Dunăreni în sursele istorice bizantine, Altarul Banatului, nr. 10- 12, 2022).

În Tesalia putem vorbi în secolul X despre un ducat românesc aflat sub suzeranitate bizantină, despre o autonomie impusă de familii puternice de valahi împăraților de la Constantinopol. Ducele Niculiță domnea peste Vlahia din Tesalia, care a devenit ulterior Valahia mare (Megali Vlahia). Datorită birurilor și taxelor acești valahi se revoltă împotriva Constantinopolului în timpul împăratului Constantin Ducas (1059-1067), care a anulat avantajele oferite de Comneni și a supus populația la abuzuri. În anul 1066, valahii nemulțumiți de biruri s-au adunat la Larissa și au pus la cale răscoala generală, în fruntea căreia au reușit să-l aducă pe însăși guvernatorul local Niculiță. Se pare că acest duce Niculiță era urmașul celui din 980. Era o moștenire ereditară a funcției. Un pasaj central din lucarea lui Kekaumenos este diatriba împotriva vlahilor în care sunt descrise, într-o notă ostilă, caracterul și obiceiurile acestora „neamul vlahilor este cu totul necredincios și stricat, neavând credință dreaptă nici față de Dumnezeu, nici față de împărat, nici față de rudă sau de prieten, ci umblă pe toți să-i înșele și minte strașnic și fură mult" (Al. Florin Cioltei, Imaginea vlahilor în scrierile străinilor între secolele XI-XIII, Revista Transilvania, 2015). Răscoala locuitorilor orașului Larissa din anul 1066 a zguduit imperiul bizantin. Răscoala izbucnește în luna mai, iar o lună mai târziu răsculaților li se va alătura și populația vlahă „Aceștia aveau întrunire a doua zi în casa lui Verivoi Vlahul. Când ei au vestit vlahilor că și protospatharios Niculiță Delphinas ni s-a alăturat, aceștia s-au bucurat foarte și voiau chiar să se ducă toți la dânsul". Fragmentul are o dublă importanță, în primul rând ne oferă infromații legate de viața socială a vlahilor din acestă zonă și anume că acestia au pătruns în viața politică a orașului, iar în al doilea rând, Verivoi Vlahul este unul dintre primele nume ce apare într-un text medieval a cărui origine este indubitabil vlahă. Autorul continuă descrierea răscoalei precizând că aceștia s-au organizat într-un corp de lupători „Și așezându-și acolo tabăra a strâns pe vlahii și pe bulgarii din vecinătatea și și-a adunat o armată numeroasă". Răscoala este înfrântă, iar Niculiță este capturat și trimis la Constantinopol. (Al. Florin Cioltei, op. cit. și Sorin Fira, Prof. Cătălin Pîrvu, Vlahii, români pierduți, Fundația Scrisul românesc, Craiova, 2010, pp. 52 – 54). Răsculații s-au aliat cu bulgarii ducându-și turmele de oi în Munții Haemus la adăpost. Ducele Niculițel speriat de represiunile Constantinopolului încearcă să treacă de partea împăratului. Toată Tesalia era în flăcări, iar căpetenii ca Slavota a lui Carmalac și Verivoi sunt primii eroi ai rezistenței românilor împotriva stăpânirilor străine. (Sorin Fira, Prof. Cătălin Pîrvu, op. cit.) Revolta valahilor din Tesalia și-a atins scopul pentru că autonomia Valahiei mari rămâne în continuare și este amintită în secolul XIII de cronicarii francezi ca "Blachie la Grande".

Ionuț Țene

20-06-2024

Editorial (https://www.napocanews.ro/category/editorial) *napocanews (https://www.napocanews.ro/tag/napocanews), niculitel (https://www.napocanews.ro/tag/niculitel), tesalia (https://www.napocanews.ro/tag/tesalia), valahia (https://www.napocanews.ro/tag/valahia)*

Cu binecuvântarea ÎPS Teodosie, părintele Radu Cristian Herțeg, fost slujitor în Sydney (Australia), vă invită la un eveniment deosebit, la Parohia Sf. Antonie cel Mare (Constanța) unde va fi prezent Marius Balo (https://www.napocanews.ro/2024/06/cu-binecuvantarea-ips-teodosie-parintele-radu-cristian-herteg-fost-slujitor-in-sydney-australia-va-invita-la-un-eveniment-deosebit-la-parohia-sf-antonie-cel-mare-constanta-unde-va-fi-prezent.html)

Programul mijloacelor de transport în comun în minivacanța de Rusalii. Cum vor circula autobuzele (https://www.napocanews.ro/2024/06/programul-mijloacelor-de-transport-in-comun-in-minivacanta-de-rusalii-cum-vor-circula-autobuzele.html)

Comentati

- Name (required)
  Your Name
- Mail (required)
  Your Email
- Website
  Your Website

Your Comment Here...

Submit Comment

Caută în site

Search

Categorii

Administratie (https://www.napocanews.ro/category/social)

- Cultura (https://www.napocanews.ro/category/cultura-2)
- Economie (https://www.napocanews.ro/category/economie)
- Editorial (https://www.napocanews.ro/category/editorial)
- Evenimente (https://www.napocanews.ro/category/evenimente-2)
- Externe (https://www.napocanews.ro/category/externe)
- General (https://www.napocanews.ro/category/eveniment)
- Lifestyle (https://www.napocanews.ro/category/lifestyle)
- Monden (https://www.napocanews.ro/category/monden)
- Politica (https://www.napocanews.ro/category/politica)
- Spiritualitate (https://www.napocanews.ro/category/spiritualitate)
- Sport (https://www.napocanews.ro/category/a-sport)
- Stirea zilei (https://www.napocanews.ro/category/stirea-zilei)

Ultimele Stiri

- FOTO. Strada Potaissa – a început ”Piața de flori altfel” la Cluj-Napoca (https://www.napocanews.ro/2024/06/foto-strada-potaissa-a-inceput-piata-de-flori-altfel-la-cluj-napoca.html)
- FOTO. Trei noi titluri de Tezaur Uman Viu în județul Cluj, acordate de Ministerul Culturii (https://www.napocanews.ro/2024/06/foto-trei-noi-titluri-de-tezaur-uman-viu-in-judetul-cluj-acordate-de-ministerul-culturii.html)
- Nae Ionescu: A fi „bun român” (https://www.napocanews.ro/2024/06/nae-ionescu-a-fi-bun-roman.html)
- Prezentarea cărții „Ecouri feminine” la Cluj-Napoca (https://www.napocanews.ro/2024/06/prezentarea-cartii-ecouri-feminine-la-cluj-napoca.html)
- Ofițerii patrioți din Armata română, DEMISIA DE ONOARE! (https://www.napocanews.ro/2024/06/ofiterii-patrioti-din-armata-romana-demisia-de-onoare.html)

Parteneri - R3Media.ro

VIDEO A început dictatura? Jandarmeria a amendat un tânăr care ținea o icoană, pe trotuar, în timpul marșului LGBT de la Cluj (https://r3media.ro/video-a-inceput-dictatura-jandarmeria-a-amendat-un-tanar-care-tinea-o-icoana-pe-trotuar-in-timpul-marsului-lgbt-de-la-cluj/)

Patru tineri au fost amendați de Jandarmeria Română, la Cluj, pentru că se aflau pe trotuar în timpul marşului LGBT...

Read more » (https://r3media.ro/video-a-inceput-dictatura-jandarmeria-a-amendat-un-tanar-care-tinea-o-icoana-pe-trotuar-in-timpul-marsului-lgbt-de-la-cluj/)

Source: Arhive PARTENER | R3media | Published: 16-06-2024 - 14:52

Un cercetător demonstrează că vehiculele electrice eliberează emisii mult mai toxice și sunt mult mai rele pentru mediu decât mașinile clasice (https://r3media.ro/vehiculele-electrice-emisii-toxice-mediu-masini-clasice-cercetator-virgina-tech/)

Vehiculele electrice pot degaja mai multă poluare decât vehiculele pe benzină, potrivit MSN. Recent, s-a constatat că mașinile electrice eliberează...

Read more » (https://r3media.ro/vehiculele-electrice-emisii-toxice-mediu-masini-clasice-cercetator-virgina-tech/)

Source: Arhive PARTENER | R3media | Published: 10-06-2024 - 17:19

VIDEO | Imagini ireale! Femeile plătesc mii de dolari ca să țipe în pădure, să se ia cu mâinile de păr și să lovească pământul cu toiege, pentru a-și manifesta furia față de patriarhat (https://r3media.ro/femei-dolari-tipete-smuls-par-lovit-pamant-razbunare-patriarhat-imagini-ireale-video/)

Niște videoclipuri publicate pe rețelele de socializare arată femei care țipă, se iau cu mâinile de păr și lovesc cu...

Read more » (https://r3media.ro/femei-dolari-tipete-smuls-par-lovit-pamant-razbunare-patriarhat-imagini-ireale-video/)

Source: Arhive PARTENER | R3media | Published: 28-05-2024 - 18:32

